

Створення Школи неперервної економічної освіти

Людмила БУГАЙ,

директор Дробівського навчально-виховного комплексу
«Загальноосвітня школа I–III ступенів ім. С. В. Васильченка – гімназія»
Дробівської районної ради Черкаської області

У сучасних умовах реформування економічної системи України та прискореного соціально-економічного розвитку актуалізується проблема економічної компетентності молодого покоління.

Сучасні дослідники приділяють значну увагу вихованню економічної культури. У працях О. Аксьонової, Н. Бережної, В. Дрижака, Д. Закатнова, С. Мельникова, Н. Побірченко, Р. Пустовойта розглянуто питання шкільної економічної освіти та її окремих напрямів. Педагогічний аспект економічної освіти окреслено у дослідженнях А. Абрамової, Ю. Васильєва, Н. Грами, Л. Куракова, М. Малишева, Л. Мельникової, А. Нісімчука, І. Прокопенка, І. Сасової, О. Шпака та ін.

Визначальна роль у розв'язанні цієї проблеми належить загальноосвітній школі, адже формування у молоді економічних знань і економічної культури – важлива умова утвердження загальнолюдських цінностей на сучасному етапі розвитку суспільства. У цьому контексті вивчення економіки в школі має забезпечувати:

- розвиток економічної культури, економічного мислення учнів, спрямований на критичний аналіз процесів і результативність діяльності;
- формування умінь самостійно набувати, застосовувати і застосовувати економічні знання, спостерігати і пояснювати сучасні економічні явища;
- розширення уявлень про професійну діяльність у сфері економіки, отримання і закріплення навичок з обраного профілю;
- забезпечення рівня економічної підготовки, що дасть змогу старшокласникам продовжити навчання у вищих навчальних закладах [2].

Економічна освіта передбачає розвиток економічних знань, вмінь і навичок господарювання, засвоєння досвіду формування соціально-економічного середовища під час підготовки фахівців для економічних служб, підприємств і спеціальних економічних організацій [1]. Тому, визначаючи напрям інноваційної діяльності школи, було вирішено обрати впровадження неперервної економічної освіти в навчально-виховний процес шляхом створення *Школи неперервної економічної освіти*.

З огляду на те, що розвиток економічної галузі значною мірою зумовлений характером життєдіяльності людини, її світоглядом, соціально відповідальною поведінкою, створення *Школи неперервної економічної освіти* пов'язане із формуванням гармонійної, всебічно розвиненої особистості, для якої інтенсивне накопичення соціально-економічних знань, умінь, навичок та оптимізація їх використання становлять основу самореалізації в економічній сфері суспільства [3].

Місією Школи неперервної економічної освіти є забезпечення економічними знаннями учнів різних вікових категорій для формування основ фінансової грамотності, економічної культури, економічного світогляду, економічного мислення, економічної поведінки юних громадян України в нових умовах господарювання.

Прогнозуючи потреби та індивідуальну траєкторію розвитку особистості, ми визначили *мету* інноваційного розвитку Школи неперервної економічної освіти – інтенсивне накопичення соціально-економічних знань та оптимізація їх використання, осучаснення освітньої діяльності, які забезпечуватимуть неперервну економічну освіту з одночасним урахуванням потреб суспільства та особистості учня, сприятимуть формуванню ключових компетентностей, розвитку інтелектуального і творчого потенціалу особистості школяра, вихованню свідомого громадянина України з гуманістичним світоглядом і загальнолюдськими цінностями, здатного до подальшої успішної життєвої самореалізації.

Системні інноваційні зміни щодо впровадження неперервної економічної освіти в навчально-виховний процес, які забезпечуватимуть доступність, якість, неперервність надання освітніх послуг і конкурентоспроможність НВК, відбуватимуться на основі відповідних принципів:

- *принципу випереджального розвитку загальної середньої освіти* – здійснення інноваційної

освітньої діяльності щодо впровадження неперервної економічної освіти в освітнє середовище школи, підготовка випускників до життя в швидкозмінних умовах інтенсивного розвитку соціальних і економічних процесів;

– *принципу гуманізації загальної середньої освіти* – утвердження духовних цінностей як першооснови у визначенні змісту економічної освіти, формуванні цілісної гармонійної картини світу;

– *принципу інноваційності освітнього простору* – розвиток економічної освіти у шкільному середовищі, формування основ фінансової грамотності, економічної культури, економічного світогляду, економічного мислення, економічної поведінки учнів, здатності застосовувати здобуті знання у повсякденному дорослому житті;

– *принципу діагностичності* – проведення моніторингу ефективності інноваційного розвитку НВК, його відповідності потребам і запитам учасників навчально-виховного процесу;

– *принципу інтеграції науки і освіти* – впровадження міжпредметної інтеграції знань, що

забезпечить формування ключових компетентностей, основ економічних знань, налагодження продуктивної співпраці з економічними факультетами вищих навчальних закладів.

Ефективність інноваційного розвитку школи залежить від створення необхідних умов, які сприятимуть підвищенню якості економічної освіти, зокрема: науково-методичні, організаційно-педагогічні, педагогічні, фінансово-економічні, організаційно-економічні умови. Означені умови враховано у завданнях кожного напрямку інноваційної діяльності.

Упровадження неперервної економічної освіти відбуватиметься кількома етапами:

- підготовчий (січень–березень 2017 р.);
- формувальний (квітень–серпень 2017 р.);
- змістово-практичний (вересень 2017–травень 2021 рр.);
- контроль-коригувальний (червень 2021–травень 2022 рр.).

На *підготовчому етапі* (січень–березень 2017 р.) визначено напрями інноваційної

Таблиця

Напрями і завдання інноваційної діяльності

№ п/п	Напрямок інноваційного розвитку	Завдання
1	Управлінська діяльність	<ul style="list-style-type: none"> – Забезпечення послідовного переходу педагогічного колективу до стратегічних змін упровадження неперервної економічної освіти в навчально-виховний процес; – формування стратегій і планування розвитку економічного освітнього середовища; – внесення коректив у навчальні плани з метою відображення неперервності економічного освітнього простору школи, підсилення предметами з економіки вивчення навчальних дисциплін природничо-математичного циклу; – здійснення апробації моделі інноваційного розвитку «Школа неперервної економічної освіти»; – здійснення контролю за реалізацією програми інноваційного розвитку, узагальнення проміжних результатів
2	Кадрове і науково-методичне забезпечення	<ul style="list-style-type: none"> – Забезпечення належного науково-методичного та психологічного супроводу; – створення умов для професійного зростання особистості педагога, його самовизначення, самоактуалізації, самореалізації у забезпеченні економічними знаннями і сучасними технологіями навчання, необхідними для успішної реалізації продуктивної діяльності; – модернізація системи неперервного навчання і підвищення фахової кваліфікації вчителів економіки, підготовка якісно нового типу педагога економічної спеціалізації; – забезпечення неперервної економічної освіти кожного члена педагогічного колективу; – вдосконалення програмно-методичного забезпечення навчально-виховного процесу, розроблення та апробація навчально-методичних посібників, підручників, програм, спецкурсів економічного змісту; – співпраця з ВНЗ щодо залучення викладачів економічного профілю до проведення семінарів, тренінгів з питань упровадження неперервної економічної освіти в навчально-виховний процес
3	Матеріально-технічне забезпечення	<ul style="list-style-type: none"> – Обладнання кабінету економіки засобами навчання (ІКТ), тематичною стендовою наочністю, програмним забезпеченням з економіки; – забезпечення підручниками, дидактичними матеріалами з економіки

4	Освітнє середовище	<ul style="list-style-type: none"> – Оновлення змісту освіти на основі впровадження Державного стандарту початкової та загальної середньої освіти; – створення багатовимірного освітнього простору, зорієнтованого на індивідуальний розвиток особистості шляхом навчання основам економічних знань та виховання економічної культури і поведінки; – запровадження і використання економічних знань учнями різних вікових категорій для формування основ фінансової грамотності, економічного світогляду, економічної культури, економічного мислення, економічної поведінки юних громадян України в нових умовах господарювання; – формування ключових компетентностей учнів, створення умов для самореалізації особистості як економічно активного члена суспільства, здатного свідомо долучатися до економічного життя країни; – забезпечення якісної профільної підготовки учнів з урахуванням освітніх потреб, кадрових можливостей, матеріальної та навчальної бази школи, соціокультурного і виробничого середовища, перспектив здобуття подальшої освіти; – забезпечення міжпредметної інтеграції предметів природничо-математичного циклу як чинника розвитку пізнавальної активності та інноваційного мислення учнів; – створення умов для впровадження та ефективного використання інноваційних освітніх технологій (розвитку критичного мислення, проблемного навчання, сучасного контекстного навчання, проектного, особистісно орієнтованого навчання, саморозвитку, розвивального навчання, партнерського навчання, ігрових технологій, дистанційного навчання); – залучення обдарованих дітей до участі в учнівських олімпіадах з економіки, конкурсів-захистів науково-дослідницьких робіт МАН з економіки, інтелектуальних конкурсів економічного спрямування; – виховання в учнів цілісного соціально-економічного світосприйняття і сучасного наукового світогляду, формування свідомості на основі системного економічного мислення
5	Робота з громадськістю	<ul style="list-style-type: none"> – Створення розгалуженої мережі зв'язків з економічними факультетами університетів; – співпраця з ВНЗ щодо надання учням допрофесійної економічної освіти; – створення умов для соціального партнерства учасників навчально-виховного процесу в організації економічної освіти; – співпраця з громадськими організаціями, підприємствами в сферах управлінської діяльності, банківської справи, вивчення сільськогосподарського ринку, реалізації товарів і послуг з метою визначення економічної ефективності установ з подальшим створенням спільних проектів соціально-економічного спрямування

діяльності, окреслено завдання інноваційних змін (див. табл.).

Інноваційні зміни в контексті створення Школи неперервної економічної освіти потребують розроблення Програми інноваційного розвитку, яку складатимемо на *формульованому етапі*.

Під час *змістово-практичного етапу* впроваджуватимемо Програму інноваційного розвитку в навчально-виховний процес. Для успішної реалізації моделі Школи неперервної економічної освіти передбачено зміни в навчальних планах, а саме:

- вивчення основ економічних знань та підприємницької культури у початковій школі на заходах інтеграції;

- за рахунок варіативної складової навчального плану підсилення предметами з економіки («Основи економічної теорії», «Основи фінансової

грамотності», «Основи ринкової економіки») математичних класів гімназії;

- шляхом рівневої диференціації, вивчення основ економічних знань у загальноосвітніх класах факультативно, у класах гімназії – за програмою курсів за вибором;

- впровадження в освітнє середовище всеукраїнського науково-педагогічного проекту «Інтелект України»;

- за рахунок варіативної складової навчального плану впровадження STEAM-освіти;

- використання індивідуальних та групових занять варіативної складової навчального плану для підготовки випускників до вступу у ВНЗ економічного напрямку за різними спеціальностями.

На *контрольно-коригувальному етапі* визначатимемо критерії і засоби оцінювання

результатів інноваційного розвитку, проводитимемо діагностування отриманих результатів. Передбачено визначення пріоритетів інноваційної педагогічної діяльності, проблем інноваційного розвитку економічної освіти, забезпечення якісної економічної освіти шляхом впровадження інноваційних технологій навчання, розроблення Концепції впровадження неперервної економічної освіти, програм і планів економічного профілю, налагодження співпраці з вищими навчальними закладами, громадою.

Результатом інноваційної діяльності педагогічного колективу має стати Школа неперервної економічної освіти з компетентним і конкурентоспроможним випускником, який підготовлений до сучасного життя, вміє вирішувати складні соціально-економічні проблеми. Запропонована модель спрямована на вдосконалення якості економічної освіти та прискореного інноваційного розвитку освітнього середовища школи.

Література

1. *Енциклопедія Сучасної України*. Т. 9: Е – Ж [Текст] / НАН України, Наук. т-во ім. Т. Шевченка, Ін-т енцикл. дослідж. НАН України; редкол.: І. М. Дзюба [та ін.]. – К, 2009. – 711 с.
2. *Інструктивно-методичні рекомендації щодо вивчення базових дисциплін у 2010/2011 навчальному році*. Економіка. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://www.mon.gov.ua/education/average/metod_rek.
3. *Концепція розвитку економічної освіти в Україні // Освіта в Україні*. – 2004. – 23 січня. – С. 4–5.

Людмила БУГАЙ Создание Школы непрерывного экономического образования

В статье описана модель инновационного развития учебного заведения «Школа непрерывного экономического образования». Представлены миссия, цели, задачи, раскрыты особенности образовательной деятельности в соответствии с выбранной моделью, определены дальнейшие инновационные изменения, направленные на интенсивное накопление социально-экономических знаний, умений, навыков и оптимизации их использования в экономической сфере общества.

Ключевые слова: Школа непрерывного экономического образования, экономические знания, практические умения и навыки, компетентная личность, модель инновационного развития.

Ludmyla BUGAJ Creating a continuous economic education school

This article contains the informative and methodical material which describes the original model of the innovative educational development concerning the creation of School of the continuous economic education; determines the mission, the aim and the tasks of the innovation; explains the peculiarities of the educational activity according to the given school model. The article shows the further innovative changes which direct to the intensive accumulation of social and economic knowledge, skills and experience and to optimization of their use in the economic sphere of the society.

Keywords: School of the continuous economic education, economic knowledge, practical skills and experience, competent personality, the model of innovative development.

Анонси

Людмила БУГАЙ Створення Школи неперервної економічної освіти

У статті описано модель інноваційного розвитку навчального закладу «Школа неперервної економічної освіти». Визначено місію, мету, завдання, розкрито особливості освітньої діяльності згідно з обраною моделлю, окреслено подальші інноваційні зміни, спрямовані на інтенсивне накопичення соціально-економічних знань, умінь, навичок і оптимізацію їх використання в економічній сфері суспільства.

Ключові слова: Школа неперервної економічної освіти, економічні знання, практичні вміння і навички, компетентна особистість, модель інноваційного розвитку.